

Příloha č. 1

Stručné srovnání regionálních lidsko-právních mechanismů

Relevantní prameny v kontextu životního prostředí

Evropa = Evropská úmluva o lidských právech a základních svobodách ve znění následných protokolů.

Amerika = Americká deklarace práv a povinností člověka, Americká úmluva o lidských právech ve znění následných protokolů vč. San Salvadorského protokolu.

Afrika = Africká charta práv člověka a národů ve znění následných protokolů.

Předmět ochrany

Evropa = zejm. občanská a politická práva s tím, že právo na příznivé životní prostředí není výslovně zakotveno.

Amerika = zejm. občanská a politická práva; dle San Salvadorského protokolu též práva hospodářská, sociální a kulturní, jejichž součástí je mj. právo každého na příznivé životní prostředí. Domáhat se ochrany hospodářských, sociálních a kulturních práv prostřednictvím individuální stížnosti je však možné jen u práva zaměstnanců sdružovat se v odborech a práva na vzdělání.

Afrika = občanská, politická, hospodářská, sociální a kulturní práva jsou od počátku součástí Africké charty. Charta navíc přiznává jak práva individuální, tak práva kolektivní, jež náleží „všem národům“. Právo na příznivé životní prostředí je přitom součástí právě kolektivních práv.

Institucionální složení

Evropa: pouze soud.

Amerika: komise a soud, s tím že komise má dvojí postavení jakožto autonomního orgánu OAS a smluvního orgánu Americké úmluvy.

Afrika: komise a soud.

Přístup jednotlivce k soudu

Evropa: přímý přístup jednotlivce k soudu, který má obligatorní jurisdikci vůči smluvním stranám Úmluvy.

Amerika: nepřímý přístup. Soud věc projednává, jestliže věc byla nejprve posouzena Komisí a poté postoupena Komisí nebo smluvním státem s tím, že jurisdikce Soudu se vztahuje na smluvní stranu Úmluvy jen, jestliže vydala prohlášení (*opt-in*) o tom, že jurisdikci Soudu přijímá.

Afrika: nepřímý přístup s možností přímého přístupu. Soud projednává stížnost jednotlivce, jestliže byl předložen Komisí, smluvním státem či mezivládní organizací s tím, že jurisdikce Soudu je v tomto případě obligatorní. Přímý přístup jednotlivce k Soudu je pak možný jen za podmínky, že stát za tím účelem vydá prohlášení (*opt-in*).

Reparace

Evropa: spravedlivé zadostiučinění i v peněžní podobě s tím, že zůstává na příslušném státu, aby zvolil konkrétní opatření, kterým porušení Úmluvy napraví. Soud si však v některých případech vypomáhá evolutivní interpretací ve prospěch povinnosti státu ukončit porušování a odčinit jeho následky tak, aby byl obnoven původní stav, či ve prospěch záruk, že se protiprávní chování nebude opakovat.

Amerika: cílem reparací je plná restituce, tj. uvedení do původního stavu, jež může zahrnovat kompenzaci, satisfakci, ale též garance, že porušení nebude opakováno.

Afrika: cílem je náprava porušení, zahrnující spravedlivou kompenzaci nebo reparaci.

Dohled nad výkonem rozsudku

Evropa: Výbor ministrů s tím, že tento způsob se osvědčil.

Amerika: Soud s tím, že tento mechanismus donucení není v praxi příliš účinný, jelikož ze strany OAS se Soudu nedostává potřebné pozornosti.

Afrika: Rada ministrů OAJ, resp. Výkonná rada AU s tím, že efektivita je závislá na roli Výkonné rady AU.

Financování

Evropa: výdaje na činnost soudu hradí Rada Evropy.

Amerika: nedostatek vlastních zdrojů.

Afrika: závislost na zdrojích z Evropy a Ameriky.